

KONFERENCA LIBER 2016

Letošnja, že 45. konferenca LIBER z naslovom Libraries Opening Paths to Knowledge je potekala od 29. junija do 1. julija 2016 v Helsinkih (Helsinki Congress Paasitorni).

Na otvoritveni slovesnosti so spregovorili prof. Jukka Koala, rektor Univerze v Helsinkih, prof. Kai Ekholm, direktor Nacionalne knjižnice Helsinkih, in Kristina Hormia-Poutanen, predsednica LIBER.

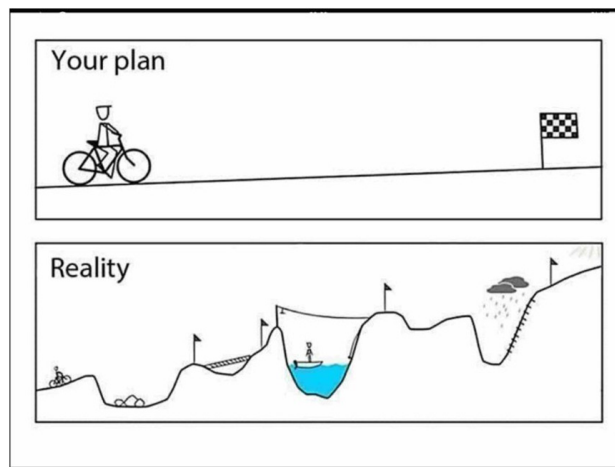
Govorili so o pomenu odprte znanosti in o odprtem dostopu v okviru EU ter poudarili, da Finska trdno podpira odprto znanost. Finske visokošolske knjižnice dejavno spodbujajo odprtost in na različne načine ustvarjajo poti do znanja: z izobraževanjem uporabnikov in vzpostavitev repozitorijev. Izpostavljeno je bilo, da so knjižnice ključni akterji, ki omogočajo odprto znanost in s tem znanstveno sodelovanje v Evropi in po svetu. Podpreti je treba tudi večjo preglednost, boljšo kakovost raziskav in višjo stopnjo sodelovanja ter s spodbujanjem inovacij pospešiti znanstvena odkritja.

Enega od največjih izzivov v prihodnosti vidijo na področju zakonodaje, ki ureja avtorske pravice in varstvo podatkov; na področju odprte dostopnosti bo potrebno aktivno mednarodno sodelovanje knjižnic in knjižničnih združenj ter celotne akademske skupnosti, zlasti kar zadeva pravni vidik.

Sledili so predavanja, delavnice in razprave. Nekaj izmed teh je predstavljenih v nadaljevanju tega prispevka. Vsi prispevki so v celoti objavljeni na spletni strani konference (<http://liber2016.org/programme/full-programme/>).

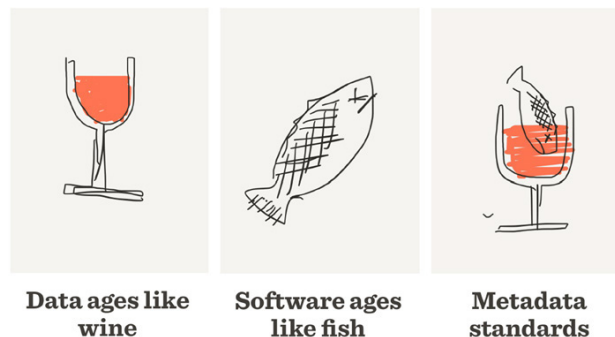
LIBER DIGITAL COLLECTIONS WORKING GROUP: NEXT GENERATION LIBRARY SYSTEMS IN EUROPE

Na delavnici so razpravljali o izzivih in priložnostih, ki jih prinašajo sistemi naslednje generacije. Predstavniki Finske, Francije, Nemčije in Švedske so predstavili svoje dejavnosti in perspektive v zvezi s spremembami, ki jih ti novi sistemi prinašajo. Posledično so morale mnoge knjižnične mreže ponovno opredeliti svojo vlogo in svoje naloge ali pa bodo to še morale storiti. Pričakovati je sprememba paradigem, in ne samo informacijskih sistemov.

Slika 1: Plan in realnost (Vir: Amala Srinivasan, 2015)

Knjižnični sistemi naslednje generacije največjih svetovnih ponudnikov Ex Libris in OCLC temeljijo na računalništvu v oblaku. Gradijo se odprtokodni sistemi, npr. Kuali OLE, Koha, ALMA (Ex Libris) in WMS (OCLC), ki gostujejo v računalniških centrih zunaj univerz v virtualnem sistemskem okolju (v oblaku). Novi sistemi najbolj vplivajo na upravljanje metapodatkov, ki je tesno povezano s standardizacijo aplikacij in delovnih tokov.

Slika 2: Podatki, programska oprema in metapodatki (Vir: Malmsten, 2016)

EARTH OBSERVATIONS AND THE IMPORTANCE OF BROAD OPEN DATA SHARING POLICIES

Direktorica sekretariata medvladne skupine GEO (Group on Earth Observations) Barbara J. Ryan je v plenarnem predavanju predstavila globalni sistem GEOSS (Global

Earth Observation System of Systems) kot zgled odprtega pretoka znanja in praks, saj si tudi raziskovalne knjižnice prizadevajo za širši in odprti dostop do znanja. GEOSS je tako razdeljen na naslednja področja: naravne in druge nesreče, zdravje, upravljanje z energijo, podnebne spremembe, vodni viri, vreme, upravljanje z ekosistemi, podpora kmetijstvu, trajnostni razvoj urbanih področij ter biotska raznovrstnost. Danes, v letu 2016, sta v tem sistemu 102 vladi, pridruženih pa je 95 organizacij. Vse imajo nalogo oz. željo, da bi opazovale Zemljo. V partnerstvu z Odborom za podatke v znanosti in tehnologiji (Committee on Data for Science and Technology, CODATA), ki deluje v okviru Mednarodnega sveta za znanost (International Council for Science, ICSU), je skupina GEO v letu 2015 pripravila dokument z naslovom "The Value of Open Data Sharing", ki prikazuje prednosti in izzive širokega deljenja znanja s področja opazovanja Zemlje. V dokumentu so izpostavljene naslednje teme: ekonomska rast, socialna varnost, raziskovanje in inovativnost, izobraževanje ter učinkovito sprejemanje političnih odločitev. Skozi celotno predavanje je bila prisotna rdeča nit, da ima Zemlja meje, opazovanje Zemlje pa ne. Prav tako se Zemlja obnaša kot sistem, države pa na žalost ne. Če želimo to spremeniti, mora imeti tudi afriški deček vse potrebne informacije o delovanju našega planeta, da se bo sposoben odločati v smislu trajnostnega razvoja. GEOSS se je tega lotil tako, da je vsak pridružen član ohranil svoj pristop, sisteme pa so "naučili", da se razumejo med sabo. S tem so omogočili prost pretok informacij.

Slika 3: Afriški deček (Vir: Ryan, 2016)

THE LIBRARY AS LABORATORY

V prvi predstavitvi sklopa The Library as Laboratory sta Lorraine Joanne Beard in Ros Bell iz knjižnice Univerze v Manchesteru predstavila ambiciozen strateški projekt DigiLab, s katerim poskušajo preoblikovati samozavest in veščine študentov skozi uporabo najnovejših tehnologij v študijskem procesu. Knjižnica je tako razvila zanimiv program DigiLabovih dogodkov in delavnic, ki vključujejo virtualno realnost, 3D-tiskanje, programiranje in elektroniko, aplikacije in igre, vse z namenom krepitve in aktiviranja učnih procesov. Ključni elementi projekta so:

- deljenje veščin in znanja na različnih nivojih univerze in tudi sodelovanje z gospodarstveniki in zagonskimi podjetji zunaj univerze,
- skupno delo v projektnih skupinah, ki vključujejo različne oddelke univerze,
- študenti so v projektu kot partnerji in lahko delijo svoje delo,
- samostojni podjetniki in razvijalci lahko prikažejo svoje projekte ali izdelke,
- sodelujejo tudi s platformo Kickstarter; primer je igra Fabulous Beasts.

Slika 4: DigiLab – primer sodelovanja (Vir: Beard in Bell, 2016)

Sodelujoči v projektu se naučijo načrtovanja, odpirajo si nove možnosti in navezujejo nove stike. Izzivi za prihodnost so naslednji: promocija, viri (človeški, logistični ...), pridobitve novih partnerjev in virov financiranja ter prehod v poslovno aktivnost. O delovanju projekta nas na kratko pouči tudi predstavitveni film DigiLab Showcase (<https://www.youtube.com/watch?v=2vMoQhN9rqk>) (The University of Manchester Library, 2015).

V naslednji predstavitvi tega sklopa pa je Lars Binau iz knjižnice DTU (Technical Information Center of Denmark) predstavil njihov projekt SMART Library – An Indoor Living Lab, ki temelji na holistični miselnosti in načrtovanju prihodnosti na osnovi zastavljanja velikih ciljev, vendar na začetku z majhnimi koraki (Think big but start small.).

Slika 5: Holistično razmišljanje in načrtovanje (Vir: Binau, 2016)

Knjige so prenesli v klet, ker so študenti potrebovali prostor za učenje. Začeli so graditi majhne "pametne prostore", nato so uredili celoten kampus. Njihova vizija je, da bo knjižnica živ laboratorij v stavbi, v kateri bodo študenti, raziskovalci in podjetniki razvijali, testirali in demonstrirali "pametne"

tehnologije, analizirali zbrane podatke ter izvajali raziskave in študentske projekte. Optimizacija notranjih klimatskih pogojev, svetlobe in akustike namreč lahko v veliki meri pripomore k izboljšanju možnosti za učenje. Tako so v letu 2016 že zamenjali 620 žarnic in istočasno vgradili senzorje, ki beležijo različne vrste podatkov, kot so podatki o gibanju, temperaturi, CO₂, jakosti in barvi svetlobe ter akustiki. Zbiranje podatkov se koordinira z raziskovalci in univerzitetnim kampusom. Tako lahko raziskovalci ogromne količine podatkov uporabljajo za svoje namene ali pa se ti podatki uporabljajo za različne študentske projekte. Administratorji kampusa lahko na podlagi zbranih podatkov nastavljajo luči ali temperaturo. Študenti pa v posebnih učnih območjih lahko upravljajo senzorje in začnejo iskati realne življenjske rešitve, hkrati imajo tudi priložnost sodelovati z različnimi podjetji. Strateški plan projekta "Za prihodnost gre" tako vpliva na knjižnice, vrednotenje storitev (Komu bolj verjameš: Googlu ali knjižnici?), analitični menedžment (tudi v luči upoštevanja etike in varovanja osebja) in tesnejše sodelovanje z raziskovalci ter prispeva k raziskovalnemu delu in dodeljevanju nalog študentom, doseganju standardov za izvrstno učno okolje, razvijanju mreže z industrijo in podjetniki, sodelovanju z drugimi organizacijskimi enotami ter razvoju inovacij in spodbudnega okolja.

USER-CENTRED DESIGN

Predstavniki knjižnic University of Cambridge Library, University of Manchester Library in Stockholm University Library so v tem sklopu predstavili svoje poglede na spoznavanje svojih uporabnikov in odzivanje na njihove potrebe. Pomembno je namreč razumeti, kaj motivira ljudi, kje so njihove šibke točke in kaj jih jezi. Uporabniško usmerjeno načrtovanje je s tega vidika razmerje med podatki in intuicijo. Produkti se ne razvijajo več do potankosti, ampak se dela na osnovi hitre izdelave prototipa, ki se začne uporabljati takoj. Tako je mogoče pridobiti povratne informacije in nato na osnovi odziva uporabnikov hitreje razviti nove verzije. Vse sloni na željah uporabnikov, in ne na željah knjižnice. Pomembno je razumeti uporabnike, ne pa samo poslušati njihovih želja. Obenem pa študente tudi opozarjajo na zdrav način življenja in dobro počutje, saj imajo študenti v današnjih časih ogromno študijskih obveznosti, ki povzročajo tudi stres. Predstavljenih je bilo nekaj praktičnih ukrepov: večje število osebja, stoli in mize v prostih prostorih v zgradbi za večje število mest za učenje, majice zelene barve za knjižničarje, aplikacija Spacefinder, ki na osnovi GPS-tehnologije iskalnih filtrov poišče prostore za učenje, ustrezne uporabnikovim potrebam in željam, interaktivna informacijska točka idr.

Ob koncu konference v petek, 1. julija 2016, so bili za udeležence konference organizirani vodeni obiski nacionalne, univerzitetne in splošne knjižnice, kjer se prepletajo preteklost, sedanjost in prihodnost.

Slika 6: Univerzitetna knjižnica Helsinki (Vir: LIBER Annual Conference 2016, 2016)

Slika 7: Nacionalna knjižnica Helsinki (Vir: LIBER Annual Conference 2016, 2016)

Konferenca LIBER 2017 bo potekala v mestu Patras (Grčija).

Literatura

- Amala Srinivasan, R., 2015. *Plan vs Reality*. [online] Dostopno na: <https://www.linkedin.com/pulse/plan-vs-reality-ramesh-amala-srinivasan> [6. 10. 2016].
- Beard, L. in Bell, R., 2016. *DigiLab*. [online] Dostopno na: http://liber2016.org/wp-content/uploads/2015/10/3-1_Beard_Bell_DigiLab.pdf [18. 10. 2016].
- Binau, L., 2016. *SMART Library: An indoor living lab, part of DTU SMART campus*. [online] Dostopno na: http://liber2016.org/wp-content/uploads/2015/10/3-2_Binau_SMART-Library.pdf [18. 10. 2016].
- LIBER Annual Conference 2016, 2016. *Social programme*. [online] Dostopno na: <http://liber2016.org/programme/social-programme/> [5. 10. 2016].
- Malmsten, M., 2016. *Linked Library Infrastructure*. [online] Dostopno na: <http://liber2016.org/wp-content/uploads/2015/10/Linked-Library-Infrastructure.pdf> [6. 10. 2016].
- Ryan Barbara, J., 2016. *Earth Observations and the Importance of Broad, Open Data Sharing Policies*. [online] Dostopno na: http://liber2016.org/wp-content/uploads/2016/07/1415-1445_Ryan_Earth_Observations_and_the_Importance_of_Broad_Open_Data_Sharing_Policies.pdf [10. 10. 2016].
- The University of Manchester Library, 2015. *DigiLab Showcase – 14 Oct 2015*. [video online] Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=2vMoQhN9rqk> [12. 10. 2016].

Tatjana Žnidarec in Tanja Žuran Putora